

Niekoľko úvah na margo knihy rozhovorov: Christus vincit. Kristus víťazí nad temnotou veku. Mons. Athanasius Schneider v rozhovore s Diane Montagnaovou

Beáta Katrebová Blehová

19. mája 2022 ✝ Cirkev Spoločnosť

„Vaša reč nech je: Áno – áno, nie – nie. Čo je navyše, pochádza od zlého.“
(Evanjelium podľa Matúša 5,37)

Vyznačovať sa jasnosťou, zrozumiteľnosťou a jednoznačnosťou v reči v dnešných časoch politickej korektnosti (*political correctness*) nie je samozrejmosťou, ba niekedy má človek dojem, že to začína byť zvláštne výnimočné. Jasnosť v reči je teda vôbec prvá charakteristika vyjadrovacích prostriedkov pomocného biskupa Karagandy v Kazachstane, Mons. Athanasia Schneidera, ktorými sa prihovára „bezradným katolíkom“.

Mons. Athanasius Schneider

zdroj: Tóno Kulan / Christianitas.sk

Genéza rodinných predkov biskupa Schneidera poukazuje na jeho pôvod z radov katolíckych ruských Nemcov, *Russlanddeutsche*, ktorí si napriek tvrdému prenasledovaniu zachovali *depositum fidei*. Pôvodne okolo 350 000 až 390 000 rusko-nemeckých katolíkov žilo v druhej najväčšej diecéze na svete Tiraspoľ – založenej v roku 1848 s diecéznymi hranicami, ktoré siahali od Rumunska na západe až po Ural a Kirgizsko na východe. Posledný biskup Joseph Alois Kessler utiekol spolu s bohosloveckým seminárom v auguste 1918 pred boľševikmi, dva roky zotrval v Odese a po krátkej vizite v Ríme sa usadil v severnom Nemecku.

Politika sovietskeho vedenia bola napriek snahe Svätej stolice o dosiahnutie určitého *modu vivendi* likvidačná; takmer všetci rusko-nemeckí katolícki kňazi a biskupi boli v období sovietskej hrôzovlády v rokoch 1918 – 1939 zavraždení, umučení v sovietskych gulagoch alebo vyhnaní.¹ Jedinou formou prežitia rusko-nemeckých katolíkov a ich viery v Sovietskom zväze po Stalinovom Veľkom terore v tridsiatych rokoch bola podzemná cirkev, s ktorou je aj detstvo biskupa Schneidera v Kirgizsku a neskôr v Estónsku

úzko späté. V skúsenosti biskupa s prenasledovaním katolíckej Cirkvi za železnou oponou existuje paralela so slovenským kontextom. Je známe, že založenie podzemnej cirkvi na Slovensku ako jediné východisko v situácii otvorenej likvidácie Cirkvi zo strany komunistického režimu po roku 1948 prebehlo začiatkom päťdesiatych rokov a veľkú zásluhu na tom mali slovenskí jezuiti. Bolo to v čase, keď československý komunistický režim súdil troch slovenských biskupov v politickom vykonštruovanom monsterprocesse, čo bola udalosť, ktorá nemala obdobu v celom vtedajšom sovietskom bloku.

V roku 1973 sa dvanásťročný Antonius presťahoval spolu s rodičmi a súrodencami do západného Nemecka (Nemecká spolková republika), kde sa začala písať ďalšia kapitola v jeho zaujímavom a pohnutom živote. Prvým šokom po príchode na liberálny Západ bolo rozdávanie svätého prijímania na ruku takmer v každom nemeckom kostole, načo dvanásťročný chlapec výstižne reagoval slovami „*Mami, dnes to v kostole vyzeralo, akoby rozdávali cukríky*“ (s. 26). V časti knihy, v ktorej biskup opisuje dospievanie v lone katolíckej Cirkvi v Nemecku, poznačenej pokoncilovým vývojom – vieme, kam tento pokoncilový vývoj v dnešnom Nemecku vo forme tzv. nemeckej Synodálnej cesty dospel – spomína, že napriek zavedeniu prijímania na ruku, on samotný eucharistického Pána Ježiša vždy prijímal do úst a po kľačiaci, čo pre dospievajúceho chlapca nebolo jednoduché a bolo vyjadrením hlbkej viery a veľkej lásky.

Z obdobia jeho života v Nemecku existuje aj spomienka na prvé stretnutie devätnásťročného mládenca s pápežom Jánom Pavlom II. v pútnickom meste Fulda v novembri 1980 počas jeho pastoračnej návštevy Nemecka. Ján Pavol II. si mladíka v zástupe ľudí všimol hlavne preto, že sa na neho obrátil ruštinou, čo slovanského pápeža zjavne potešilo. Jána Pavla II. sprevádzali počas pastoračnej návštevy kardináli Agostino Casaroli a Franz König a podľa spomienok biskupa bol prítomný ešte jeden biskup – podľa všetkého to mohol byť tajne vysvätený slovenský biskup Pavol Mária Hnilica, jeden z najbližších spolupracovníkov Jána Pavla II., ktorý v tom čase v Koblenzi viedol nemeckú centrálu ním založeného hnutia *Pro fratribus* a všestranne pomáhal katolíkom za železnou oponou. O deväť rokov neskôr komunistické režimy založené na bezbožnom ateizme aj zásluhou pápeža Jána Pavla II. skončili na smetisku dejín. Biskup Schneider, ktorý vtedy slúžil ako diakon v brazílskom Anápolise, si na udalosť spomína nasledovne:

„*Cítil som veľkú radosť, že sa tento ateistický režim nakoniec zrútil. No napriek tomu by som si ani vo sne nedokázal predstaviť, že jeho rozpad privedie Európu k skaze, ktorá nám už dýcha na krk, a to k diktátu genderovej ideológie. Ide o skutočnú diktatúru používajúcu rovnaké metódy ako komunistický režim*“ (s. 47).

Ideológii genderizmu, ktorá je priamym dôsledkom sekularizácie, relativizmu a antropocentrizmu, čiže postavenia človeka namiesto Boha, je venovaná aj ďalšia časť knihy. Mons. Schneider podstatu vidí najmä v -izme menovanom ako poslednom: „*Dosiahli sme vrchol sekularizmu – vrchol kompletnej nezávislosti človeka. Ocitli sme sa na špičke obludného antropocentrizmu, keď sa každý rozhoduje sám, čo je pravda a čo je dobro a zlo. Tento sekularizmus nám vytvára bezohľadnú a krutú spoločnosť, čo vidíme na vlastné oči*“ (s. 52).

Autorka príspevku, Dr. B. Katrebová-Blehová v rozhovore s Mons. Athanasiom Schneiderom
zdroj: Tóno Kulan / Christianitas.sk

Čo je pravda? To je otázka, ktorú si spolu s Pilátom kladie aj dnešný moderný človek a v dobe chaosu a prevrátenia hodnôt na ňu nedokáže nájsť odpoveď. Tu by sme si mohli pomôcť definíciou pravdy z pera pápeža Benedikta XVI., ktorú uviedol v monografii o Ježišovi Nazaretskom. Odhliadnuc od definície pravdy scholastickou filozofiou ako „*adaequatio intellectus et rei*“, čiže ako súlad medzi chápaním a skutočnosťou, sa emeritný pápež zaoberá aj relevantnosťou pravdy pre politické systémy alebo spoločnosť ako takú, čo je otázka, ktorá by nás mala najviac zaujímať. Benedikt XVI. sa v texte knihy pýta: Môže politika prijať pravdu ako vlastnú kategóriu? (...) Čo sa stane, keď pravda prestane platiť? Ako potom môže existovať spravodlivosť? Nemali by existovať záväzné normy, ktoré by zaručili spravodlivosť pre všetkých – normy, ktoré by vylúčili svojvôľu meniacich sa názorov a koncentráciu moci? Nie je pravdou, že známe diktatúry profitovali z moci ideologickej lži a že len pravda nás môže oslobodiť?²

Ako sa teda Mons. Schneider díva na rodovú ideológiu, ktorá sa postupne tlačí aj do slovenskej spoločnosti? Ideológiu, ktorá napriek zvrátenosti sovietskeho bolševizmu v tomto systéme nemala miesto, sa bez väčšieho odporu rozširuje v západných liberálnych spoločnostiach hlásajúcich Magnu Chartu o ľudských právach? Kde sa stratili prirodzené práva, ktoré boli odjakživa inherentnou súčasťou každého právneho poriadku?

Genderizmus je podľa biskupa Schneidera dôsledkom už spomínaného antropocentrizmu a gnosticizmu, ktoré odstránili Boha Stvoriteľa a Boha Spasiteľa a na jeho miesto posadili človeka, ktorý si o sebe namýšľa, že je rovný Bohu a teda dokáže niečo stvoriť. Ideológovia genderizmu sa zmocnili oblasti, ktorá sa považuje za najtajomnejšiu oblasť stvorenia – oblasť ľudskej sexuality podľa motta: „*Nie Boh, ale my rozhodujeme, kto je muž a kto žena*“ (s. 53). Toto je priama cesta k novopohanstvu, ešte horšiemu ako za čias antického Grécka a Ríma, ktoré aspoň akceptovali to, čo je prirodzené. Súčasne konštatuje pád európskej kresťanskej civilizácie podľa slov pápeža Pia XII.: Alebo bude Európa kresťanská, alebo nebude vôbec³ – prorocké slová, ktoré sa dnes naplňajú. Civilizácia môže existovať len tam, kde je Boh najvyššou autoritou a dodáva: „*Súčasná takzvaná civilizácia predstavuje ohavnosť, chaos a krutosť*“, čo dokumentuje na príkladoch potratov, eutanázie, rozvodov a rozkladu morálky.

Vráťme sa o niekoľko desaťročí dozadu k udalosti, ktorá významným spôsobom ovplyvnila vývoj a smerovanie katolíckej Cirkvi – II. vatikánskeho koncilu, udalosti, ktorej je venovaná jedna kapitola. Emeritný trnavský arcibiskup Ján Sokol sa na margo celkového hodnotenia koncilu vyjadril nasledovne:

„Aj keď koncil ponúkol veľa nádejí, štatistiky pokoncilového obdobia sú skôr beznádejné: hromadné odchody kňazov, rehoľníkov a rehoľných sestier, úbytok povolání, vyprázdňovanie kostolov. Mnohí nazývali pokoncilovou obnovou svoje vlastné predstavy a odvolávali sa na aggiornamento aj tam, kde koncil hovorí úplný opak. Sekularizmus nielen nezastal, ale rozvinul sa ešte búrlivejšie. Novinári a médiá tvoriace verejnú mienku vytvárali dojem, akoby koncil nemal riešiť iný problém než zrušenie celibátu, nerozlučiteľnosti manželstva, otázky antikoncepcie a kňazstva žien. Aj väčšina veriacich poznala skôr názory novinárov či niektorých extravagantných teológov než koncilové dokumenty. Niektorých, hoc im šlo úprimne o vec, keď videli, kam to speje, zlákal opačný extrém: uzavretý konzervativizmus, zachádzajúci až k tvrdeniam, že posledný koncil bol diablovým podvodom a posledným platným pápežom bol Pius XII.“⁴

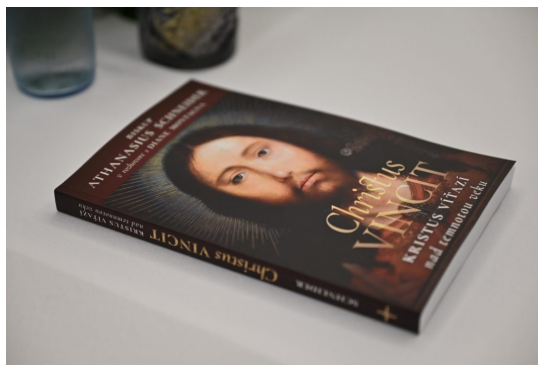
Komunistický režim postavený na marxistickej ideológii niektoré kontroverzné výdobytky pokoncilového vývoja na Slovensku zabrzdil a pokoncilový vývoj paradoxne zakonzervoval. Opäť arcibiskup Sokol:

„A ešte v niečom zohrala marxistická cenzúra a ideologická izolovanosť nepriamo a nechtiac cennú službu: uchránila nás pred morom pokoncilovej krízy, zľahčovania, zmätku v teológii a sviatostnej praxi, ktorá otriasala krajinami s najsilnejšou kresťanskou tradíciou...“⁵

Biskup Schneider vníma II. vatikánsky koncil predovšetkým v dvoch rovinách: na jednej strane sú to koncilové dokumenty, ktoré hodnotí ako hodnoverné, na druhej strane však zneužívané liberálmi (s. 108). Kritizuje tiež mentalitu súčasných katolíkov, ktorí zastávajú totálnu neomylnosť všetkých koncilových dokumentov (s. 109), a to nie iba podľa litery ich obsahu, ale odvolávajú sa na „ducha koncilu“, ktorým možno odôvodniť čokoľvek. Ruka v ruke s tým sa prejavuje nezdravý pápežocentrizmus aj vo veciach, ktoré sa netýkajú viery a mravov a pápež sa nevyjadruje *ex cathedra*.

Tento nezdravý postoj je veľmi rozšírený aj na Slovensku už niekoľko generácií a smeruje k popieraniu akejkoľvek kritiky toho, čo pápež hľása a robí, aj keď to niekedy môže byť v rozpore s učením Cirkvi a Tradície. Ak by sme postupovali podľa tejto schémy, tak by sme dnes museli odmietnuť napomenutia sv. Kataríny Sienskej voči pápežovi Gregorovi XI. v polovici 14. storočia, aby opustil „avignonské zajatie“ a vrátil sa do Ríma. Počas štúdia cirkevných otcov si biskup Schneider všimol, že niektoré koncilové texty sa nedajú uviesť do súladu s nemennou doktrínálnou Tradíciou Cirkvi, a to najmä tie, ktoré sa týkajú témy náboženskej slobody, stanoviska k nekresťanským náboženstvám, či postoja Cirkvi voči svetu, ktoré sú často v protiklade s nemennou Tradíciou (s. 109).

Ku kritickejšiemu stanovisku biskupa k pokoncilovému vývoju neskôr prispeli neúspešné rozhovory s bratstvom sv. Pia X., narastajúca kríza v Cirkvi, synody o rodine, publikovanie apoštolskej exhortácie pápeža Františka *Amoris laetitia*, ako aj deklarácia o diverzite náboženstiev podpísaná pápežom Františkom v Abú Zabí, ktorá na Slovensku nevzbudila takmer žiadne reakcie, pritom ide o jeden z najkontroverznejších textov súčasného pápeža. Deklaráciu podpísal pápež František spolu s imámom Al-Tajjibom, najvyšším predstaveným sunnitského islamu v roku 2019. V deklarácii sú vyjadrenia o islame, ktoré sú v rozpore s náukou Cirkvi, napríklad učenie o ľudskej dôstojnosti, ktoré je pre kresťanstvo univerzálnym princípom; naopak islam nepozná ontologický pojem ľudskej dôstojnosti.⁶

Kniha Mons. Athanasia Schneidera *Christus vincit*

zdroj: Tóno Kulan / Christianitas.sk

Druhou kategóriou opodstatnenej kritiky sú dôsledky pokoncilového vývoja vo forme nárastu byrokracie a zosvetštenia v živote Cirkvi, ktoré v súčasnosti nadobúdajú obudné rozmery. Byrokratizácia sa prejavuje aj v tom, že dusí pravý duchovný život, zmenšuje misionársky zápal pre spásu duší (s. 113). Namiesto avizovanej jari, prišla duchovná zima.

Tretím kritickým bodom je pokoncilová liturgická reforma, ktorú právom možno pripísať snahám koncilového pápeža Pavla VI. Mons. Schneider sa k liturgickej reforme vyjadruje nasledovne:

„Liturgická reforma Pavla VI. je do očí bijúci príklad. V niektorých smeroch sa Pavol VI. vyvýšil nad Tradíciu (...) (lex orandi), ktorá je neoddeliteľne spojená s doktrínou. Pavol VI. sa odvážil začať pravú revolúciu v lex orandi“ (s. 117).

Ohľadom skutočnej podstaty svätej omše biskup ďalej pokračuje:

„Svätá omša nie je zvečnenie Poslednej večere. Svätá omša je zvečnenie tajomstva kríža. Táto pravda musí vyformovať náš vonkajší postoj. Práve Martin Luther začal rozširovať eucharistickú herézu, že svätá omša je vlastne opakovaním a spomienkou Poslednej večere a nie sviatosťou obety na kríži. Eucharistická heréza Luthera, ktorý popieral primárnu obebnú povahu svätej omše, vstúpila do učenia teologických fakúlt a seminárov a do kázania obrovského počtu kňazov a biskupov“ (s. 212).

Dnes už hádam nik nepochybuje o tom, že súčasná Cirkev a celá západná spoločnosť sa nachádzajú v hlbokkej kríze – biskup Schneider hovorí o v poradí štvrtej veľkej kríze po arianizme v 4. storočí, kríze tzv. temného veku (*saeculum obscurum*) v 10. storočí, keď pápežský stolec obsadili nemorálne rodinné klany, až po tzv. avignonské zajatie, ktoré viedlo k veľkej západnej schizme a protestantizmu (s. 138). V čom je však súčasná kríza Cirkvi iná, než tie predchádzajúce? Taliansky katolícky historik a publicista Roberto de Mattei je presvedčený, že kým niektorí pápeži v minulosti kvôli vlastnej nemorálnosti vzbudzovali veľké pohoršenie, napriek tomu sa nedotkli Božieho Desatora, teda základného stavebného kameňa katolíckej náuky. Dnes sa zdá byť situácia iná. Dovolím si v tejto súvislosti zacitovať slová biskupa z prezentovanej knižky:

„Aktuálna kríza je podľa môjho názoru najhlbšia a najnebezpečnejšia, pretože vyjadruje popretie nepretržitej platnosti akejkoľvek pravdy, či už dogmatickej, morálnej alebo liturgickej. Náboženský relativizmus a indiferentizmus (podľa ktorého Boh pozerá so záľubou

na rôznorodosť náboženstiev) v konečnom dôsledku znamená popretie záväzného a platného božského príkazu Krista, aby sme evanjelizovali ľudí všetkých národov a náboženstiev bez výnimky“ (s. 139).

Cirkev trpí na „chorobu srdca“, ktorou je subjektívne a častokrát nevhodné slávenie liturgie, podávanie sv. prijímania do rúk, ktoré v mnohých západných krajinách, kedysi baštách katolicizmu, viedlo k širokej apostáze; útoky na kontemplatívne rády a klauzúrne kláštory a pokusy vykoreniť kontemplatívny spôsob rehoľného života z lona Cirkvi⁷ – vieme, kto boli v minulosti veľkí nepriatelia kontemplatívnych rehoľných rádov od Martina Luthera, cez Jozefa II. až po francúzskych jakobínov – rozširovanie „duchovnej byrokracie“ a množstva rôznych cirkevných štruktúr, komisií, biskupských snemov a federácií, čiže tzv. cirkevného aktivizmu, keď sa cirkevní hierarchovia venujú viac svetským než duchovným témam; zmätok v cirkevnej náuke, keď sa príliš zdôrazňuje láska a milosrdenstvo na úkor pravdy a spravodlivosti.

Na záver by som sa chcela dotknúť témy, ktorú biskup v knižke rozhovorov podrobne rozvinul, a síce témy fatimských zjavení a to aj v súvislosti s prebiehajúcou vojnou na Ukrajine. Vieme, že 25. marca 2022 pápež František v Bazilike sv. Petra v Ríme zasvätil Rusko (a Ukrajinu) Nepoškvrnenému Srdcu Panny Márie podľa želania Matky Božej počas Fatimských zjavení v roku 1917 v Portugalsku.

Biskup Schneider v knihe spomína iné zasvätenie, ktoré prebehlo 24. marca 1984 aktom vtedajšieho pápeža Jána Pavla II. Svätý Otec Ján Pavol II. kvôli diplomatickým obavám v texte modlitby zasvätenia explicitne nespomenul Rusko, ktoré vtedy existovalo v područí Sovietskeho zväzu s ateistickým režimom (s. 264).

Katolícky laik si oprávnene kladie otázku: Boli obe zasvätenia vyjadrením skutočnej vôle v zmysle fatimských zjavení alebo – laicky povedané – visí ešte niečo vo vzduchu, čo splnené nebolo?

Christus vincit, regnat, imperat – Kristus víťazí, On kraľuje, On vládne! V tejto vete je obsiahnutá celá nádej katolíkov a kresťanov a zároveň odpoveď na krízu dnešnej doby. *Christus vincit* je zároveň názov poslednej kapitoly knižky, ktorou sa uzatvára dlhý sled hlbokých úvah biskupa Schneidera, ktoré sú pre nejedného čitateľa vytriezvením, pre iného povzbudením a pre všetkých veľkou nádejou.

Text odznel na prezentácii slovenského prekladu knihy v Trnave, dňa 7. mája 2022.

¹ Pozri bližšie Emília Hrabovec: Der Heilige Stuhl und die russlandeustchen katholischen Priester zwischen Revolution und Repression (1918 – 1939). In: *Römische Quartalschrift für christliche Altertumskunde und Kirchengeschichte*, zv. 101, č. 1–2, 2013, s. 109–144.

² Joseph Ratzinger. Benedikt XVI.: *Jesus von Nazareth. Zweiter Teil: Vom Einzug in Jerusalem bis zur Auferstehung*. Freiburg/Basel/Wien: Herder, 2011, s. 215.

³ HRABOVEC, Emília. Pius XII and the Idea of European Unity. In: *Polonia Sacra*, roč. 24, 2020, č. 4, s. 121–136, tuná s. 121, 130.

⁴ Citované podľa Ján Košiar: Druhý vatikánsky koncil, *ostpolitik* a komunizmus. Bratislava: Lúč, Ústav dejín kresťanstva, 2021 (Vyšlo v edícii Linea recta brevissima, zv. 50), s. 40.

⁵ Tamže.

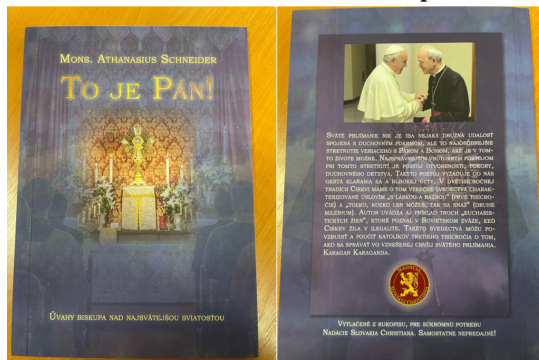
⁶ Pozri Heinz-Lothar Barth: Papa Bergolios eigenartige Theologie. Teil 2. In: *Kirchliche Umschau*, roč. 24, č. 7/8, júl/august 2021, s. 39–39.

7 V tejto súvislosti biskup Schneider v knižke spomína aj inštrukciu Svätej stolice *Cor orans*, ktorá navrhuje kontemplatívnym rádom zakladanie vlastných federácií (s. 142).

Portál Christianitas.sk odporúča:

Nadácia Slovakia Christiana vydala pred nedávnom knihu mons. Schneidera ***Dominus est - To je Pán.*** Knihu s podtitulom *Úvahy biskupa nad najsvätejšou sviatosťou* si môžete zadarmo objednať na telefónnom čísle – **02 / 222 000 63** (v pracovných dňoch 8:30-16:00 hod.).

Kniha má aj imprimatur mons. Jána Oroscha trnavského arcibiskupa.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/niekolko-uvah-na-margo-knihy-rozhovorov-christus-vincit-kristus-vitazi-nad-temnotou-veku-mons-athanasius-schneider-v-rozhovore-s-diane-montagnaovou/>